

Zeeuwse zwerftochten

17 VERRASSEND WANDELINGEN

VAN SCHOUWEN-DUIVELAND

TOT ZEEUWS-VLAANDEREN

Gegarandeerd Onregelmatig

AMSTERDAM

UTRECHT

DEN HAAG

ROTTERDAM

BREDA

ZEELAND

BELGIË

NOMINATIE WANDELTROFEE 2019

Direct na het verschijnen van 'Walcherse wandelingen' werd deze wandelgids genomineerd voor de WANDELTROFEE 2019. Daarmee werd zij verkozen tot één van de vijf beste wandelgidsen van de Benelux.

WINNAAR GOUDEN WANDELSCHOEN

Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig veroverde de Oscar onder de wandel-prijzen: voor haar gehele oeuvre werd zij door de Fiets- en Wandelbeurs beloond met de prestigieuze Gouden Wandelschoen.

zeeuwse zwerftochten

Gegarandeerd Onregelmatig

ZEEUWSE ZWERFTOCHTEN

Zeeland heeft alles! Dat merk je pas goed als je tijd neemt om onze boeiende provincie al wandelend te bekijken, te ervaren en te beleven. Een boeiende en roerige geschiedenis, prachtige natuur en schitterende vergezichten. Zowel over land als over water. In de Zeeuwse geschiedenis speelt de strijd tegen het water een belangrijke rol. Dat merk je niet alleen als je wandelt langs de

kust, maar ook aan de vele kreken en waterlopen die het landschap doorsnijden. Als dijkgraaf van het waterschap ben ik daarom ook blij dat wij konden bijdragen aan deze gids met 17 boeiende wandeltochten, met elk hun eigen karakter.

Zelf ben ik een fervent wandelaar. Helaas kom ik hiervoor om allerlei redenen tijd te kort. Maar elke keer weer wordt ik verrast door het Zeeuwse landschap, dat ik ook vaak te zien krijg tijdens de buitenbezoeken die ik breng aan verschillende locaties in Zeeland, als dijkgraaf. Behalve onze boeiende geschiedenis, is er ook de mooie natuur. Deze wordt steeds belangrijker. Ook

voor het waterschap. Biodiversiteit en ecologie zijn onderwerpen die ook het waterschap nauw aan het hart liggen. Tijdens de wandeltochten in deze gids komt u ook veel bloemendijken en -bermen tegen. Samen met andere partijen doen we ons best om deze in stand te houden. Zowel vanwege de soortenrijkdom en het positieve effect op de natuur, als vanwege het mooie aanzicht.

Deze wandelgids biedt 17 wandelingen, verdeeld over onze mooie provincie en elk met een eigen karakter. Het is een uitgebalanceerde selectie die de toeristische wandelaar een compleet beeld geeft van alles wat deze provincie te bieden heeft. Maar ook als inwoner kun je tijdens deze wandelingen voor mooie verrassingen komen te staan.

Kwam er eerder al een gids uit met diverse wandelingen over Walcheren, nu ligt er dus deze mooie gids. Of je nu houdt van geschiedenis, liefhebber bent van natuurschoon of gewoon gaat wandelen voor ontspanning en plezier: deze gids mag niet in je boekenkast ontbreken!

Ik wens u dan ook veel plezier bij het ontdekken van de 17 schitterende routes die de Stichting Voetpaden Walcheren voor u heeft gebundeld in deze prachtige, handzame gids!

*Toine Poppelaars,
Dijkgraaf waterschap Scheldestromen*

Deze wandelgids is mede tot stand gekomen dankzij financiële bijdragen van:

DE GIDS EN HAAR SAMENSTELLERS

Na de succesvolle gids Walcherse Wandelingen presenteren wij nu de Zeeuwse Zwerftochten: 17 karakteristieke routes door heel Zeeland, zoveel mogelijk van-de-weg-af. Het is slechts een selectie uit de vele wandelmogelijkheden in deze provincie, mede dankzij het wandelnetwerk van Stichting Landschapsbeheer Zeeland. Je komt over boerenland, dijken en duinen, door steden en dorpen en natuurlijk langs het vele water. De achtergrondinformatie over natuur en landschap, geschiedenis en cultuur, laat je nét wat meer ontdekken van deze boeiende provincie. Welkom om zó de Zeeuwse ruimte ten volle te ervaren. Veel lees- en wandelplezier gewenst!

Met dank aan de voor-, mee- en nalopers van de wandelingen, de kritische meelezers, Waterschap Scheldestromen voor de subsidie en aan de uitgever voor de plezierige samenwerking!

Met deze gids hopen we zoveel mogelijk mensen Zeeland al wandelend te laten (her)ontdekken: door onbekende paden te betreden, liefst ver van autoweg en fietspad, om daar de Zeeuwse natuur en landschappen met alle zintuigen te beleven. Als geboren en getogen Walcherse, met werkervaring in natuur- en milieueducatie, heb ik samen met anderen binnen de Stichting Voetpaden Walcheren diverse boerenlandpaden op Walcheren kunnen realiseren. Het werken aan deze gids deed me met andere ogen kijken naar de overige regio's, om de karakteristieken te verwerken in aantrekkelijke routes. Er is veel te genieten in Zeeland!

*Els van den Kerkhof, auteur van deze gids
Stichting Voetpaden Walcheren*

Stichting Voetpaden Walcheren

Stichting Voetpaden Walcheren heeft zich sinds eind vorige eeuw ingezet om 'het Reizen te Voet' op Walcheren weer mogelijk te maken. SLZ heeft dit later in heel Zeeland ontwikkeld. Na WO II werd in heel Zeeland boerenland herkaveld, eeuwenoude voetpaden werden weggeploegd of bestraat tot verkeerswegen. Lopend reizen hoefde nu niet meer, iedereen

had een fiets of auto. Inmiddels weten we dat lekker wandelen zó gezond is en dat daarvoor fijne voetpaden en routes nodig zijn. Voor mij betekent 'Reizen te Voet': wandelschoenen aan, de deur achter me dichttrekken en op weg gaan naar een gekozen bestemming die ik niet op de snelste wijze bereik, zoals wij dat eigenlijk altijd doen, maar heerlijk ongehaast.

Aagje Feldbrugge

Stichting Voetpaden Walcheren

Sinds enkele jaren ben ik actief in het wandelwereldje. Ik gids zelfstandig en in opdracht van anderen bezoekers over het mooie Walcheren. Naast wandelgroepen begeleid ik ook een hardlooptgroep en organiseer ik activiteiten als Buuten Lope. Ook deze sportievelingen laat ik genieten van onze prachtige Zeeuwse natuur en landschappen. Na medewerking aan de gids Walcherse Wandelingen ben ik mijn blik gaan verbreden naar heel Zeeland. Het ontstaan van dit eilandrijk intrigeert me, inclusief de strijd tégen en het leven mét het water. Het meewerken aan deze gids Zeeuwse Zwerftochten sluit daar naadloos op aan.

Hans Corbijn

www.wandelenopwalcheren.nl

*Els van den Kerkhof, Hans Corbijn
en Aagje feldbrugge*

INHOUD

ROUTE						KM	BLZ
ZEEUWS-VLAANDEREN							
1 SAEFTINGHE	✓	✗	✓	✓	✓	15	16
2 HULST	✓	✗	✓	✓	✓	21	22
3 SLUIS	✓	✗	✓	✓	✓	18	30
WALCHEREN							
4 VLISSINGEN-ZOUTELANDE	✓	✓	✓	✓	✓	17	38
5 MIDDELBURG-DOBURG	✓	✓	✓	✓	✗	26	46
6 ORANJEZON	✓	✗	✗	✓	✗	12	56
7 ARNEMUIDEN-VEERE-MIDDELBURG	✓	✓	✓	✓	✗	17	62
DE BEVELANDEN							
8 ELLEWOUTSDIJK	✓	✗	✓	✓	✗	17	72
9 NISSE	✓	✗	✓	✓	✓	15	78
10 YERSEKE	✓	✓	✓	✓	✗	12	86
11 COLIJNSPLAAT-WISSENKERKE	✓	✗	✓	✓	✓	16	92
12 NEELTJE JANS	✓	✗	✓	✓	✓	12	98
SCHOUWEN-DUIVELAND							
13 BURGH-HAAMSTEDE	✓	✗	✓	✓	✓	19	106
14 ZIERIKZEE	✓	✗	✓	✓	✓	12	114
15 OUWERKERK	✓	✗	✓	✓	✗	18	120
THOLEN EN SINT PHILIPSLAND							
16 THOLEN	✓	✗	✓	✓	✗	13	128
17 SINT PHILIPSLAND	✓	✗	✓	✓	✗	14	134

(Gratis) parkeren bij start- en eindpunt van de wandeling

Startpunt van de wandeling is per trein bereikbaar, zie ook: g292.nl

Startpunt van de wandeling is per bus bereikbaar, zie ook: g292.nl

Tijdens de wandeling is horeca aanwezig, wel openingstijden checken!

Honden wel / niet toegestaan op (delen van) de route

PRAKTISCHE TIPS

Markering

De routes in deze gids zijn niet gemarkeerd, je volgt de routebeschrijving. Wel gebruiken we waar mogelijk het Zeeuwse wandelknooppunten netwerk van witte nummers en gele pijlen op groene bordjes. Deze wandelknooppunten korten we af als KP gevolgd door een nummer.

Afkortingen

Voor alle beschrijvingen geldt:

LA = linksaf, **RA** = rechtsaf, **RD** = recht door, **KP** = knooppunt

STRAATNAMEN

Wanneer je in de beschrijving een straatnaam ziet staan, dan is het straatnaambordje op dat punt in de wandeling te zien. Wanneer de straatnaam (tussen haakjes) staat is het straatnaambordje pas later tijdens de wandeling te zien.

Over de routebeschrijving

Opmerkingen over de routebeschrijving kun je doorgeven aan de uitgever (info@gegarandeerdonregelmatig.nl) Met deze informatie kunnen we de beschrijvingen actueel houden. Op wandelzoekpagina.nl vind je de meest actuele versie van routebeschrijving en kaartje.

HORECA

De steden in Zeeland zijn rijkelijk voorzien van horeca, maar op het platteland is er buiten het seizoen (half oktober - half april) weinig open. Maandag is vaak een sluitingsdag. We hebben van de meeste etablissementen de website en telefoonnummers vermeld. Informeer van tevoren even zodat je niet voor een gesloten deur komt te staan. En neem altijd zelf wat eten en drinken mee.

Teken

Bescherm je tegen teken op wandelingen door graslanden en controleer na afloop. Zie stopdeteek.nl en tekenbeetziekten.nl

OPENBAAR VERVOER

Alleen Vlissingen, Middelburg en Arnemuiden zijn per trein te bereiken. Op weekdays zijn er overal busverbindingen. Na 18 uur en in de weekenden is er soms minder of geen busvervoer. Je kunt dan gebruik maken van de haltetaxi: tel. 088 - 235 80 00. Wel uiterlijk anderhalf uur van tevoren reserveren.

Cultuur

Zeeland boeit en bruist op diverse fronten. Daarom attenderen we, per wandeling, ook terloops even op musea en culturele evenementen. Voor een compleet overzicht zie vvzeeland.nl.

ZEELAND DOOR DE EEUWEN HEEN

Welkom in Zeeland! Geniet met alle zintuigen van rust en ruimte, zee en strand, bos en duin, dijken en polders, rijke natuur en interessante cultuur, lieflijke dorpen en gezellige monumentenstadjes. Deze wandelingen laten je proeven van alle Zeeuwse streken.

Zeeuwse zaligheden, zowel zoet als zilt, kruisen vanzelf je pad, mmm!

Geschiedenis Zee-Land

De Zeeuwse (schier)eilanden zijn ontstaan in de dynamische delta van de Schelde. Het oer-zee-landschap van geulen, zandbanken, slikken en schorren is op enkele plaatsen bewaard gebleven. Zeeland leeft mét en ván het water. Het is er eeuwig mee in strijd, maar dankt er ook zijn welvaart aan. Daarbij heeft Zeeland, als overgangszone tussen zout en zoet water, ook zeer waardevolle natuurgebieden.

In de Steentijd (9000 v.C.) leefden er al mensen op de hoge zandgronden van Oost Zeeuws-Vlaanderen. Vanaf 3000 v.C. is bewoning aangetoond in de duinen van Schouwen. Achter dat duingebied was een zoete, natte vlakte, waarin zich door afstervende planten een veenmoeras ontwikkelde. In de Romeinse tijd (1e- 4e eeuw n.C.) lagen er belangrijke havenplaatsen voor de kusten bij het huidige Domburg en Colijnsplaat. Men dreef handel op o.a. Engeland. De Nehalennia altaren, die de Romeinse handelaren in een tempel plaatsten als dank voor de behouden vaart van een handelsmissie, getuigen hier nog van.

Handel met het binnenland ging over rivieren, o.a. de Schelde, die vanuit België de loop van de huidige Oosterschelde volgde. Er werden producten in- en doorgevoerd en er werden streekproducten uitgevoerd, zoals wol, huiden, zuivel en vlas. 'Allec', een Zeeuwse gekruide zoute vissaus, was geliefd tot in Italië. Door zeespiegelstijging eind 4e eeuw brak de zee door het duingebied heen, waardoor het gebied amper bewoonbaar werd. Er ontstond een getijdeland van

geulen en eilandjes in het veen. Vanaf de 7de eeuw kwam er weer bewoning direct achter de duinen en vanaf de 9de eeuw ook op de schorren. Net boven het huidige Domburg ontwikkelde zich een belangrijke handelsplaats: Villa Walichrum.

Er werden dijkes aangelegd, geulen afgedamd en bergjes opgeworpen als vluchtplaats bij hoog tij. Vanaf de 11de eeuw werden eilandjes ingepolderd met dijkes door monniken uit Vlaanderen. Later werden schorren erbij ingedijkt. Zo ontstond een mozaïek van grillige, omdijkte poldertjes. De grote, rechte polders zijn van later eeuwen of ontstonden na herverkavelingen van de 20e eeuw.

Strijd tegen het water

Zeeland is vaak geteisterd door stormvloed en dijkvallen. Monumenten van verdrinken dorpen herinneren ons aan de vele slachtoffers. De laatste ramp was op 1 februari 1953. De te zwakke dijken in grote delen van Zeeland, Zuid-Holland en West-Brabant braken tijdens een zware noordwesterstorm. Dat mocht nooit meer gebeuren! Het Deltaplan werd versneld uitgevoerd. Behalve Westerschelde en Oosterschelde werden alle zeearmen afgedamd, dijken werden verhoogd en verzaard. Ondanks dit alles blijft het Waterschap altijd alert op mogelijk gevaar. Het onderhoud aan dijken is nooit klaar.

Grote delen van Zeeland liggen onder de zeespiegel, hetzij door inklinking van veenlagen of door afgraven van dit veen voor zoutwinning of brandstof. Afvoer van regenwater vergde in de middeleeuwen al aandacht en werd geregeld met sluisjes door zgn. Wateringen, voorlopers van de huidige waterschappen. Begin vorige eeuw werden gemalen geplaatst, die overmatig regenwater van het land wegpompen naar zee. Dit vergrootte de leefbaarheid van het platteland aanzienlijk.

Gouden tijden

De ligging aan open water heeft Zeeland altijd veel opgeleverd. De Schotten hadden Veere in de 15e eeuw uitgekozen als toegangspoort tot Europa voor o.a. wolhandel. Ze bouwden woon- en pakhuizen en zorgden voor werkgelegenheid.

Met de val van Antwerpen in 1585 begon in Zeeland de Gouden Eeuw.

Middelburg kwam tot bloei door de handel op Oost-Indië. Er huisde, na Amsterdam, de belangrijkste VOC afdeling. Op de werf werden daarvoor ruim 300 schepen gebouwd. Ook de WIC, die winst behaalde uit de kaapvaart en de slavenhandel, zetelde er. Fraaie panden aan de kaden getuigen nog van dit lucratieve handelsverleden. Evenals het slavernijmonument op de Balans. Ook Zierikzee ging het voor de wind.

Oorlogstijden

Onderlinge strijd is van alle tijden. Toen de Vikingen in de 9de eeuw een bedreiging vormden werden ter verdediging ringburgwallen opgeworpen

op Schouwen (Burgh), Walcheren (Mid(del)-burg, Sud-burg (Souburg) en Duyn-burg (Domburg) en in Zeeuws-Vlaanderen (Oostburg). Die van Burgh en Souburg zijn prachtig gereconstrueerd. Vanaf de 11de eeuw verhoogden ambachtsheren hun opgeworpen vliedbergen wel tot 10 meter, groeven er een gracht rond en zetten er een houten verdedigingstoren op, zgn. mottekastelen. Zo konden ze indruk maken en vijanden op afstand houden.

In alle latere oorlogen was Zeeland vanwege de Scheldemonding strate-

gisch van belang. In de 80-jarige oorlog (1568-1648) was Zeeuws-Vlaanderen als bufferzone het krijgstoneel van de Staatse en Spaanse troepen. Er werd van west naar oost een verdedigingslinie van stadswallen, forten, schansen en liniedijken gebouwd. Er woedden hevige zeeslagen bij Fort Rammekens, Zierikzee, Veere, Reimerswaal / Bergen op Zoom en Lillo. Zie de beroemde wandtapijten in het Zeeuws Museum.

In WO I, waarin Nederland neutraal was, kwamen er veel Belgische vluchtelingen de grens over. Om deze, en ook spionnen en smokkelaars, tegen te houden

brachten de Duitsers langs de grens een elektrische draad aan met 2000 volt, de zgn. Dodendraad.

In WO II was Zeeland een strijdtooneel. Het monumentale Middelburg brandde in 1940 grotendeels af, de Lange Jan was gehalveerd. In oktober 1944 werden door de geallieerden op vier plaatsen de Walcherse dijken gebombardeerd, waardoor Walcheren overstroomde. Deze operatie verdreef de Duitsers, maar eiste ook veel slachtoffers. Na ruim een jaar lukte het de vier stroomgaten af te dichten, waarna het eiland kon worden drooggemalen. Het duurde nog jaren voor de verzilte landbouwgrond weer bruikbaar was. Tholen werd door de Duitsers geïndundeerd. Vlissingen was de meest gebombardeerde stad van Nederland. De Slag om de Schelde van 1944 werd vanuit Zeeuws-Vlaanderen ingezet, met enorme verwoestingen als gevolg.

Wederopbouw

Mede dankzij internationale hulp werden steden gerestaureerd en dorpen herbouwd. Eind 1947 werd op Walcheren gestart met de heraanplant van bomen en struiken, want van wat eerst de 'Tuin van Zeeland' was, was niet veel meer over. Industrie en later toerisme brachten nieuwe welvaart. Landbouwhervormingen zorgden voor efficiëntere bedrijfsvoering. Ruilverkaveling en egalisering van de percelen vormden het kleinschalig agrarisch landschap om tot grote, strakke, vlakke akkers en weiden.

Helaas ging dit alles wel ten koste van landschaps- en natuurwaarden, tot heden ten dage toe... Enkele stukjes oudland werden gespaard; het mooiste voorbeeld is het heggelandschap bij Nisse.

Ontsluiting

Vaste verbindingen als bruggen en dammen, met als laatste de Westerscheldetunnel, vervingen de veerboten. Als eerste werden in 1868 de Kreekrakdam aangelegd, wat later de Sloedam, beide voor de aanleg van de spoorlijn, en als laatste in 2003 de Westerscheldetunnel.

In hedendaags Zeeland kun je nu dus overal over de weg komen. Maar veel leuker is het om dit alles te voet te verkennen, en wel zo veel mogelijk van-de-weg-af, zoals deze gids dan ook promoot!

ZEEUWS-VLAANDEREN

“Een landje apart”, zeggen ze daar op de grens van Nederland met België. Zeeuws-Vlaanderen is geen schiereiland, zoals de overige Zeeuwse regio's. Oorspronkelijk waren er wel eilandjes, gescheiden door zeearmen, maar lang geleden is alles ingedijkt bij het vasteland.

Het oudste stukje Zeeland bestaat uit de miljoen jaren oude zandlagen bij Nieuw-Namen in Oost-Zeeuws-Vlaanderen. Daarboven, aan de Westerschelde, ligt het oer-zee-landschap Saeftinghe: zandplaten, kale slikken en begroeide schorren met daartussen getijdegeulen waarin het zeewater vrij spel heeft.

Het binnenland bestaat uit oude en nieuwe polders, vaak omzoomd door dijken beplant met knotwilgen en populieren, wat een prachtig coulissen-landschap oplevert. De 80-jarige oorlog heeft er een duidelijk stempel op gedrukt. Van west tot oost zijn er restanten van de Staats-Spaanse linies: forten, schansen en verbindende liniedijken. En de indrukwekkende vestingwallen van Hulst en Sluis, met poorten, ravelijnen, redoutes en bastions.

In het westen bracht de zeearm het Zwin vanaf de 13de eeuw welvaart aan de stadjes Sluis en Sint Anna ter Muiden; het waren voorsteden van het rijke Brugge. Tot het Zwin verzandde begin 15^e eeuw. Nu is Sluis een levendig toeristenplaatsje. De Belgische biertjes smaken hier aan de grens op z'n best!

1 SAEFTINGHE

LENGTE

15 km + 1,5 km Plankierwandeling

START EN EINDPUNT

Emmadorp / Paal (Graauw)

OPENBAAR VERVOER

Bus van Hulst naar Paal,
halte Duivenhoeksestraat

PARKEREN

Emmadorp, Emmaweg bij
Bezoekerscentrum

Paal, Zeedijk bij Paviljoen
't Schor

HONDEN

Toegestaan

ETEN & DRINKEN

Het Verdrongen Land,
www.verdrongenland.nl,
Emmadorp, 0114 - 635633

Paviljoen 't Schor
www.tschor.nl, Paal,
06 - 25382207

State, www.restaurantstate.nl,
Lamswaarde, 0114 - 690440

Café-Restaurant De Koning
Lamswaarde, 0114 - 691360

TIPS

Suggestie dagprogramma met auto

's Ochtends: Emmadorp: Plankierwandeling en huiskamercafé 'Het Verdrongen land'

's Middags: 13.00 uur Bezoekerscentrum Saeftinghe (gratis voor leden Nationale Landschappen, dus kaartje meenemen)

Met de auto naar Paal voor de rondwandeling. Afsluiting in horeca Paal.

Verdronken, gewonnen en beschermd land

Saeftinghe is het grootste brakwaterschor van West-Europa. Het ligt aan de druk bevaren Westerschelde, onder de rook van Antwerpen en Doel. Oernatuur en wereldhandel raken elkaar hier: enorme containerschepen volgen de bochtige vaargeulen, pal naast de dynamiek van het tijdloze ontstaan van getijdenlandschap. Het gebied is niet vrij toegankelijk, maar de route over het plankierpad geeft een goede indruk.

Vanuit Paal volg je het schorgebied langs het water en gaat daarna binnendijs om de nieuwe, strakke Kruispolder heen. Naast de kronkelige oude zeedijk ligt een kleinschalig gebied van oude polders en dijkjes. Je komt door het aparte dorpje Lamswaarde en buurtschapjes als Roversberg en Duivenhoek.

SAEFTINGHE

Tot 1570 was dit gebied een vruchtbare polder met welvarende dorpen en steden. Door te weinig aandacht voor dijkonderhoud werd de hele polder bij de Allerheiligenvloed verzwoegen door de zee. Dit verdrongen land werd deels weer ingepolderd, maar het overgrote deel werd weer zee-land-gebied, waarin het getijdewater vrij spel kreeg. Twee maal per etmaal

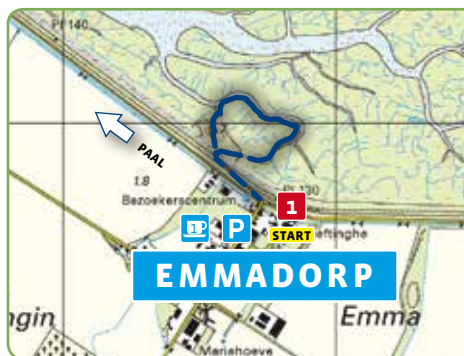
overspoelt het zeewater de laag gelegen zandplaten en slikken (kleiplaten) en bij springvloed ook de hoger opgeslibde, begroeide delen: de schorren. Het zoete water van de rivier de Schelde mengt hier met het zoute getijdewater, waardoor een milieu ontstaat voor veelzijdige flora en fauna. Door opslibbing is het nu het hoogste stukje land van Zeeland.

1 EMMADORP EN SAEFTINGHE

START Vanaf de parkeerplaats ga je de dijk op en **LA**, langs stalen hek. Na het klaphek beneden volg je **RA** het gemarkeerde plankierpad (1,5 km.) over schor, slik en stroompjes getijdewater. Je komt weer uit bij het begin en gaat de dijk over. In het Bezoekerscentrum kun je je verdiepen in het ontstaan en de natuurwaarden van dit gebied. Met de auto naar Paal: vanaf het parkeerterrein ga je bij de zeedijk **LA**, Emmaweg.

PLANKIERPAD

AANSLIBBING EN UITDIEPING

Het getijdéhaventje van Paal was tot 1964 een vissershaven. Je ziet hier het effect van aanslibbing, elk tijd komt er wat bij. In de verte zie je de scheepvaart van en naar Antwerpen, over de steeds dieper uitgebaggerde vaarroute in de Schelde. Omdat deze verdiepingen ten koste gaan van

natuurwaarden van de oevers, en omdat in het verleden veel schorren zijn ingepolderd, wordt de hiernaast gelegen Hedwigepolder omgevormd tot verdrongen land. Antwerpen wil blijven uitbreiden, containerschepen worden alsmaar groter, hoe ver kan dit gaan?

2 PAAL, ZEEDIJK

START Vanaf de parkeerplaats steek je de zeedijk over naar Paviljoen 't Schor met daar achter het getijdehaventje. Kijk daar even, bij eb liggen de bootjes droog, zo ook de vaargeul. Kijk bij terugkomst weer! Terug op de dijk ga je **RA** over de dijk (water rechts). Je kunt kiezen om bovenlangs (door klaphek) of onderlangs aan de zeekant van de dijk te lopen. Je volgt de dijk zo'n 4 km., met zicht op schorren en scheepvaart. Op een splitsing waar een asfaltweggetje omhoog gaat blijf je beneden om **RD** het graspad te volgen. Het graspad gaat weer over in asfalt. Bij volgende splitsing (na paaltje 156) ga je **RD** via het asfaltpad de dijk over. Dan **RD** naar beneden, naar Monument Stormvloed 1953.

3 DE KRUISPOLDER

Bij de splitsing met ANWB-paal 18710 ga je **RA** richting Walsoorden (Kruisdorpsedijk). In Kruisdorp de 1e straat **LA** (Kruisdorpstraat), het gehucht in. Je gaat met de bocht mee **RA** en op splitsing, na Kruisdorpstraat nr 6, **LA**, de dijk op. Aan het eind (KP 87, President Rooseveltstraat) **LA**. Bij de 1e straat schuin **RA** (Schapersdijk), door een 'coupure' (doorgang in een dijk die in noodgevallen met balken te sluiten is). (Grasliefhebbers kunnen even verder (bij huisnummer

1A) een karrenspoor **LA** over de dijk nemen en **RA** de brede berm achter de dijk volgen. Maar gras, kruiden, bramen en brandnetels staan daar soms hoog). Aan het eind (KP 88) **LA** (Boudeloodijk). De asfaltweg gaat na 200 m. over in zwart steenslagpad boven op het dijkje. Aan het eind, op de driesprong met de Kruisstraat, **RA**. De weg loopt hier omhoog. Waar de weg naar beneden gaat ga je **LA** de grasdijk op (knuffelpad). Aan het eind afdalen (KP 94) en **RA** Lamswaarde in (Jacobus de Waalstraat).

DE KRUISPOLDER

De Schapersdijk en de Boudeloodijk zijn kronkelige oude zeedijken die tot 1612 het land beschermden. Dit is een kleinschalig gebied van oude polders, dijkes en zandgronden, waar ook bloembollen op geteeld worden. Aan de andere kant liggen de nieuwe, strakke polders, recent ingeplant met fruitbomen. Met op de achtergrond de tot Deltahoogte verstevigde zeedijk. Let op de erbovenuit stekende passerende zeereuzen, spectaculair!

4 LAMSWAARDE

Je loopt **RD** het dorp door. *Let bij de huizen eens op de creativiteit met baksteen.* Bij ANWB-paal 18714 even **RD** en direct **LA**, Roversbergsepad. Kruispunt oversteken en de doodlopende weg in, wordt smal veldpad. Na een haakse bocht aan het eind, ga je op de (Roversbergse)dijk **LA**. Daarna de 1^e **LA** (Roversbergsestraat). Aan het eind ga je **RA** (Kruispoldersedijk), zo'n 2,5 km. In gehucht Duivenhoek ga je op kruispunt **RD**, Duivenhoeksestraat. Je loopt deze uit, zijpaden negeren, door de Zeestraat tot aan de dijk in Paal. Klim nu de dijk op en zie het getijdeverschil, in het schorgebied en even verder in het haventje! Je gaat **RA** voor horeca en parkeerplaats.

LAMSWAARDE - HET HEILIG LAND

In de Middeleeuwen werd hier door Vlaamse monniken een uithof van de Cisterciënzer Abdij van Boudeloo gebouwd. Na verwoesting hiervan in de 80-jarige oorlog ontwikkelde zich het grotendeels katholieke Lamswaarde, met de bijnaam Het Heilig Land.

De in 1668 gebouwde schuurkerk werd in 1873 vervangen door de huidige Sint Corneliuskerk. Even achter de kerk kijken: daar ligt het Theresiagesticht uit 1926, waar 14 Franciscanesser nonnen woonden. Zij richtten er de lagere meisjesschool op.

WALCHEREN

Tussen de blonde duinen in het westen en de strakke polders in het oosten ligt een eeuwenoud landschap van oude en nieuwe polders, hogere kreekruggen en lagere poelgronden, watergangen en kreken, met ringdorpen en historische steden. De naam komt van Villa Walichrum, een vroeg-middeleeuwse handelsplaats, die na de Romeinse tijd opbloeide ter hoogte van het huidige Domburg.

Door inklinkende veenlagen, en ook door afgraving hiervan (moernering), lagen, en liggen, grote delen lager dan de zeespiegel. Afvoer van regenwater was, en blijft, een bron van zorg. Tot begin vorige eeuw stonden de lager gelegen akkers en weilanden in de winter blank.

Pas vanaf 1929 kon het platteland zich, dankzij de afwatering door gemalen, beter gaan ontwikkelen. Echter, tót de inundatie van 1944, toen door op vier plaatsen kapot gebombardeerde dijken, het zeewater ruim een jaar vrij spel had. De ‘Tuin van Zeeland’ veranderde in een troosteloos landschap.

Nu is Walcheren weer groen en mooi, maar wel minder kleinschalig door herverkaveling van percelen en verdwenen kronkelweggetjes en paden. De gerestaureerde monumentenstadjes met hun interessante geschiedenis zijn heerlijk om doorheen te dwalen. De bijna hoogste duinen van Nederland, bij Valkenisse, bieden prachtige uitzichten over zee en land. Mede dankzij het goed ontwikkelde netwerk van onverharde paden is Walcheren een waar wandelwalhalla!

5 MIDDELBURG-DOMBURG

LENGTE

26 km / 2 x 13 km

STARTPUNT

NS station Middelburg/
bushalte Meliskerke/Aagtekerke

EINDPUNT

Domburg /Meliskerke/Aagtekerke

OPENBAAR VERVOER

Domburg: halte Schuivlotstr.
Meliskerke: halte Dorp
Aagtekerke: halte Burg,
Bosselaarstraat

PARKEREN

Loskade, betaald

HONDEN

Verboden

ETEN & DRINKEN

De Juf www.dejufmiddelburg.nl,
0118 - 435043

Imkerij Poppendamme
www.imkerijpoppendamme.nl,
0118 - 616966

Bij Boone www.bijboone.nl,
0118 - 561284

Theetuin De Koektrommel
www.theetuindekoektrommel.nl,
0118 - 436055

Kasteel Westhove en Terra Maris

Domburg: Diverse

LOGIES

Meliskerke: **B&B Meliskerke**
www.bedandbreakfast.nl 0118 - 563741

Aagtekerke: **B&B Bij Jolanda**
www.bedandbreakfast.nl
06 - 30485054

Oostkapelle: **Stayokay Kasteel Westhove**
www.stayokay.com/nl/hostel/domburg
0118 - 581254

Domburg: diverse

TIPS

Middelburg: **Zeeuws Museum**
www.zeeuwsmuseum.nl

Oostkapelle: **Natuurmuseum Terra Maris**
www.terramaris.nl

Domburg: **Marie Tak van Poortvliet Museum**
www.marietakmuseum.nl

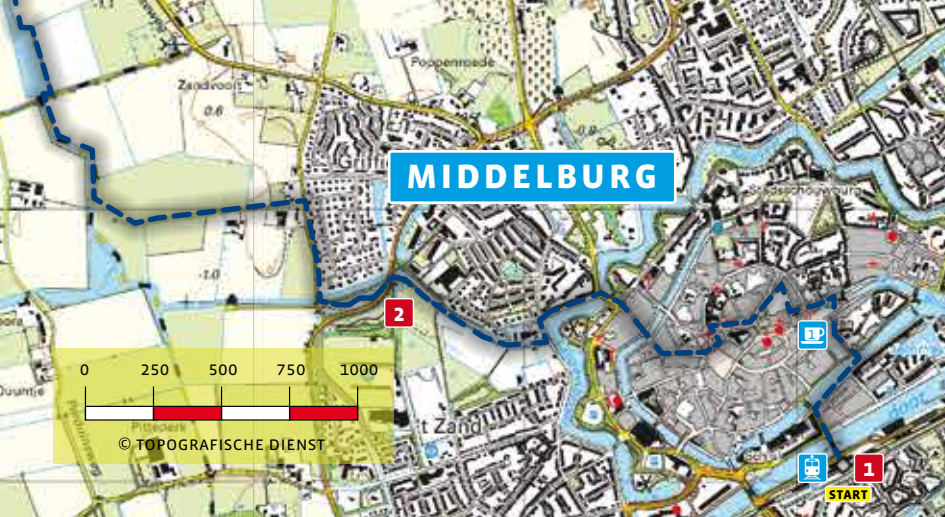

Jazzfestival, september
www.jazzbythesea.nl

De Domburgse Watergang

Je doorkruist het monumentale centrum van Middelburg: de kaden met de VOC panden, het Abdijcomplex met de Lange Jan, het gotische oude stadhuis en de groene Bolwerken. Je verlaat de stad langs de Domburgse Watergang en volgt deze over het platteland tot aan de kust. M.b.v. trekvloten en overstapjes loop je door het boerenland met weidse uitzichten, elk seizoen anders. Je komt uit bij de beschutte bosstrook 'de Manteling' en passeert Kasteel Westhove en museum voor natuur en landschap Terra Maris. Je nadert het levendige Domburg over een hoog duinpad, met zicht op zee, badend in het befaamde Zeeuwse Licht.

MIDDELBURG MONUMENTENSTAD

Het centrum van Middelburg, en van Walcheren, is het Abdijcomplex. Het werd in de vroege Middeleeuwen gebouwd door Vlaamse monniken op een hoog opgeslibd stukje land, veilig voor vlooden. Nu zetelt er het Provinciale bestuur. Het complex heeft vele oorlogen doorstaan en is na WO II compleet gerestaureerd,

evenals het hele monumentale centrum van de stad, inclusief het oude stadhuis. De er fier bovenuit torende Lange Jan is van over het hele eiland te zien. In de 17^e eeuw was Middelburg, na Amsterdam, de belangrijkste VOC plaats, nog te zien aan de fraaie panden langs kaaien en havens.

1 MIDDELBURG

START Vanuit NS station **RD** de brug oversteken en 1^e **RA**, Kousteensedijk, wordt Korendijk. **LA** de witte brug over, even **LA** en dan **RA**, Bellinkstraat. Aan het eind het (Dam) plein oversteken en **LA**. **RD** de poort door en **RA** naar de poort van het Abdijplein. Je steekt dit fraaie plein over, verlaat dit door de andere poort en gaat **LA** (Balans). Even **RA**, bij de fontein, is het Slaver-

nijmonument. Na de bocht op de Groenmarkt ga je **RA** (Bachtensteene) en aan het eind **LA** (Lange Noordstraat). Op de Markt **RA**, langs het oude stadhuis en **RD**, Vlasmarkt. Aan het eind **RA**, Kromme Weele. Je steekt de brug over en gaat **RD** (Seisstraat). Bij de stoplichten steek je de weg over en meteen **LA** weer oversteken (KP 24). **RA** de brug over en **LA** (Seissingel), water links. Na de bocht en de brug ga je **RA**, Griffioenpad. Hier begint de Domburgse Watergang.

2 WATERGANG 1

Aan het eind steek je de verkeersweg over en gaat links van de brug het smalle asfaltpad door het bosje in. Aan het eind **RA** (Laurens Stommespas). Dan, na de brug, de 1^e **LA** (KP 83), Cleene Hoogeweg. Je volgt nu, bijna tot Domburg, de wandelknooppunten markering. Na het bankje (met gedicht!) loop je door het gras **RD** naar de watergang. Je neemt het trekpontje en gaat **RA** (KP 74), water rechts. Aan het eind steek je de weg en de brug over en gaat **LA** verder langs het water. Je loopt om een landgoed heen, het pad langs de sloot aanhouden.

Je verlaat het landgoed via een klaphek en gaat **LA**, (Frederik Barbarosaweg) Direct na de brug (KP 72) **RA**, water rechts. Je passeert twee bunkers van de Atlantikwall uit WO II. Deze liep van Noorwegen tot Spanje. Walcheren had 305 van deze geschützkazematten. Je komt

over een bruggetje en gaat met een trekvlot naar de overkant, daar **LA**. Bij de (Poppendamse)weg (KP 41) ga je **LA**. Dan 1^e **LA**, Zwagermanweg (Voor Imkerij Poppendamme even **RD**) en de 1^e **RA**, Veldersweg, wordt na 1 km. Kluihoekweg. Na huisnr. 1, zo'n 100 m. na de bocht, bij een schuurtje met smeedijzeren hek (KP 94) ga je scherp **RA** het veld in, volg de markering. Bij de greppel **LA**, wordt graspad tussen akkers. Bij een slootje **LA** en meteen **RA** langs volgend slootje. Na overstapjes **RD** langs de afrastering. Bij brede sloot **LA**, overstapjes nemen en **RA** de sloot blijven volgen. Na een haakse bocht en een overstapje kom je op de (Krommenhoeke)weg en gaat **RA**. Aan het eind steek je de (Mariekerkse) weg over en **LA**, fietspad. Nu de 1^e **RA** naar Mariekerke.

- Afkorting route: **RD** langs de weg. Na 1,5 km is links van de rotonde bushalte Meliskerke Dorp.

- Start route: Vanaf de bushalte op de rotonde **RA**. Buiten het dorp neem je de 2^e weg **LA** naar Mariekerke.

3 MARIEKERKE

In Mariekerke ga je bij huisnr. 2 **RA** het gehuchtje rond en aan het eind **RA**. Je passeert daarna boerderijen met wat horeca.

Aan het eind steek je de weg over (KP 61) en gaat op het erf rechts om de groene schuur heen de camping op. Achter de schuur ga je **RA**, sloot rechts. Verderop **LA** de oever volgen. Je passeert een picknicktafel en steekt de watergang over met het trekvlot.

WATERGANGEN

Door Walcheren loopt een stelsel van watergangen. Deze dienden eeuwenlang als transportmiddel voor producten en passagiers en voor afvoer van overtollig regenwater. Omdat grote delen van Walcheren lager liggen dan de zeespiegel, is dat laatste nog steeds van belang. Dankzij de bouw van gemalen, vanaf 1929, die dit water overpompen in het Kanaal voor afvoer naar zee,

houdt men hier nu het hele jaar door droge voeten. Tijdens hete zomers wordt het grondwaterpeil juist kunstmatig hoog gehouden ten behoeve van de landbouw. Sinds 2009 zijn de watergangen deels verbreed voor meer waterberging i.v.m. de klimaatverandering en verrijkt met natuurvriendelijke oevers en wandelpaden.

4 WATERGANG 2

Aan de overkant (KP 62) ga je **RD**, water rechts. Op de (Groene)weg **RA**. Na de dam (KP 31) ga je **LA**, water links. Na de bocht passeer je een houten koeienbrug met overstapjes in het hek. Op de (Klooster)weg ga je **LA**. Dan de 1^e **RA**, Kavelweg, wordt graspad. Na de sloot meteen **LA** en aan het eind (KP 23) **RA**, fietspad (Koekoeksweg).

5 AAGTEKERKE

Je steekt de rotonde **RD** over naar Aagtekerke (Rijsoordselaan). Bij 't Ouwe Durpsuus **LA**, richting supermarkt, en weer **LA**, Dorpsplein, voor een mooi rondje rond de kerk van dit typische ringdorp. Weer bij 't Ouwe Durpsuus **LA**, Burg. Bosselaarstraat (*Bushalte voor afkorting route*) en volgt deze tot vlak voor het eind van het dorp. Daar **RA**, Kalfhoeksepad. Voor theetuin De Koektrommel kun je halverwege even **RA**, Oude Grintweg. Aan het eind steek je de (Westhovensse) weg over en gaat **LA** het graspad áchter de heg op. Volg nu de markering, afwisselend over de weg of áchter de beplanting. In de bocht (KP 25) het graspad

RA aanhouden. Op de weg **RA**, je passeert camping Westhove. Bij huisnr. 1 kun je weer het graspad áchter de haag op. Weer op de weg op de splitsing rechts aanhouden, Oude Kavelsweg. Bij camping Vissershof (KP 86) **LA** het veld op. Dit met bocht **RA** oversteken. Vóór de sloot **LA** via het

DOMBURG

Aagtekerke

Maniekerke

DE MANTELING EN KASTEEL WESTHOVE

De beboste duinrand tussen Vrouwenpolder en Domburg biedt als een mantel al eeuwenlang beschutting tegen de stevige, zoute zeewind. In de 19^e eeuw werden er tientallen buitenplaatsen aangelegd. Als eerste buitenverblijf werd in de Middeleeuwen de basis van huidig Kasteel Westhove gebouwd door

de abten van Middelburg. Dit is nu een Stayokay met een prachtig tuinterras. In de voormalige orangerie is museum voor natuur en landschap Terra Maris gevestigd. Je bereikt het duinpad tussen door zeewind schuin geschoren, ruim 200 jaar oude, grillige, bonsaivormige eiken (of eikjes, vanwege hun geringe hoogte?)

graspad het veld in. Een brede sloot oversteken en deze **RA** volgen, met een haakse bocht naar links.

Op de weg **RA**. Je kunt eventueel links een stukje achter de haag langs lopen. Bij woonschuur no. 2 ga je **LA** het grindpad op en meteen **RA** het graspad achter de haag. Je loopt nu Kasteel Westhove tegemoet.

6 DE MANTELING EN DOMBURG

Aan het eind steek je **RA** en **LA** de rotonde over (KP 85) en gaat **RA** het fietspad langs de grote weg op. Dan **LA** door de toegangspoort. Op de kruising van lanen (KP 92) ga je **LA**, langs Kasteel Westhove en museum Terra Maris.

Aan het eind **RA**, (Duinvlietweg). Bij de fietsenstalling ga je **LA** het duinpad op en volgt dit tot Domburg, met prachtige zeezichten. Op het boulevardplein, bij De Stenen Toko, **LA** (Badstraat). Op het pleintje (Het Groentje) kun je **RA** Domburg in. Voor de bus steek je kruising over naar halte Schuivlotstraat.

DOMBURG, KUUROORD EN KUNSTENAARSDORP

Op enige diepte liggen hier voor de kust restanten van bewoning vanaf de IJzertijd. Het beeld van godin Nehalennia, zittend op een bankje op de boulevard, herinnert aan de Romeinse tijd. Eeuwen later verdween de tegen de Vikingen opgeworpen ringwalburg onder stuivend zand en werd het huidige stadje gebouwd. De volgende

opmerkelijke tijd was toen in de 18^e eeuw het heilzame baden in zee werd gepropageerd door Dr. Mezger. Vele welgestelden uit vooral Oost-Europa kwamen af op dit kuuroord. In hun kielzog volgden beroemde kunstenaars als Jan Toorop en Piet Mondriaan, aangetrokken door het Zeeuwse licht. En nu? Gaat Domburg ten onder aan zijn succesformule?

DE BEVELANDEN

Tussen stoere zeedijken van Ooster- en Westerschelde liggen Noord- en Zuid-Beveland, gescheiden door het Veerse Meer. Beide eilanden zijn ontstaan na de eerste inpolderingen in de 11e eeuw. De beruchte St. Felixvloed in 1530 overspoelde daarna vrijwel alles. Vanaf de bevrijding van de Spanjaarden in 1577 werd er herbedijkt, zeearmen afgedamd en er ontstond vruchtbaar landbouwgebied. Latere overstromingen deden waterpartijen als kreken en welen ontstaan. Voor de dijken werd grond uit het achterland gebruikt, wat natte, zilte gebieden als inlagen en karrenvelden opleverde. De zee gaf en nam. De ruim 200 verdronken dorpen, het verdronken land van Reimerswaal en de ramp van 1953 getuigen van dit laatste.

Noord-Beveland heeft open, rechte polders en vogelrijke inlagen, grenzend aan Nationaal Park Oosterschelde. Zuid-Beveland, en met name het middendeel “de Zak”, is een lappendeken van grillig omdijkte knusse poldertjes. Het is een welvarend landbouwgebied met boomgaarden, traditionele boerderijen en beboomde bloemdijken. Een parel is het lieflijke dorp Nisse met het omringende hollebollege, niet-verkavelde, oudland; prachtig als de vele meidoorns bloeien. Aan de Westerschelde liggen de voor kustvogels voedselrijke schorren en slikken, aan de Oosterschelde de vissershavens Colijnsplaat en Yerseke; de laatste beroemd om de mossel- en oesterteelt.

8 ELLEWOUTSDIJK

LENGTE

17 km

START EN EINDPUNT

Oudelande, Kerk

OPENBAAR VERVOER

Bus vanuit Goes en Middelburg naar Terneuzen VV, halte Tolplein s 'Heerenhoek Buurtbus Hoedekenskerke, halte Oudelande Kerk (Lindestraat)
(afkorting: bus vanuit Ellewoutsdijk)

PARKEREN

Parkeren in Oudelande bij de kerk (Burgemeester van Lierestraat)

HONDEN

Verboden

ETEN & DRINKEN

M.J. van Hattumhuis <https://dorpshuis-mj-van-hattumhuis.business.site/> 06 - 55077677

De Koffietuin
www.dekoffietuin.nl
06 - 27056253

Saartjes Theetuin
www.benbbijsaartje.nl
0113 - 548479

TIPS

Bezoek **Fort Ellewoutsdijk**, www.natuurmonumenten.nl 0113 - 644044
Evenementen in 't kerkje van Ellesdijk www.kerkje-ellesdijk.nl

A woman in a dark top and pants is walking towards the camera through a field of tall tomato plants. The plants are heavily laden with ripe red tomatoes. In the background, a wooden cart is being pulled by a person, and another person is standing nearby. The field is surrounded by a dense line of green trees under a blue sky with some clouds.

De Zeeuwse Betuwe aan de Westerschelde

Ellewoutsdijk ligt aan de voet van de Westerscheldedijk, alwaar de tunnel naar Zeeuws-Vlaanderen begint. Aan de landkant ligt een inlaag; ooit uitgegraven voor klei om de reservedijk mee aan te leggen, nu een vogelrijk brakwatergebied. Vanwege de strategische ligging werd er, na de afscheiding van België in 1839, het imposante zeefort gebouwd. Je start in het lommerrijke Oudelande. Tussen hoge, grillige binnendijkjes, getuigend van vele inpolderingen, liggen weelderige boomgaarden. Je komt uit bij de imposante zeedijk en gaat verder buitendijks, met zicht op schor en slik, de wisseling van getijden, verschijnende en verdwijnende zandplaten, kustvogels, scheepvaart in de verte en hoge (wolken)luchten.

OUDELANDE

De wijzerplaten van de 15^e eeuwse kerk zitten niet in het midden van de torengesels, bijzonder. Naast de kerk, onder de fraaie kastanjeboom, is een grote 'klapbank' waar vast heel wat roddels uitgewisseld zijn. Karakteristiek zijn de leilinden in de straten rond de kerk. Even buiten het dorp passeer je de monumentale boerderij 't Hof

de Dierik uit 1921. Hoeve en bijgebouwen zijn beschermd, zowel architectonisch als vanwege het interieur. De Amsterdamse stijl van architectenbureau Baanders wijkt opvallend af van de traditionele Zeeuwse bouwstijl. De hoeve is soms te bezichtigen op Open Monumentendag.

1 OUDELANDE

START Vanaf bushalte Kerk loop je naar de bank onder de boom en **RA** langs de kerk, Burg. van Lierestraat. Op kruispunt met grasveld en ANWB-wijzer ga je **RD** richting Goes (Stationsstraat). Na oude spoorwegovergang bij wit hek **LA**, oprijlaan 'Hof De Dierik'. Na dit bijzondere boerderijcomplex **RD**, graspad langs heg. Na het witte hek en ga je op de splitsing **RD** (KP 77, Molenpolderdijk). Aan het eind (KP 76) **LA**, Oudelandse Polderdijk.

DE ZEEUWSE BETUWE

Tussen Oudelande en Ellewoutsdijk bestaat het landschap vooral uit weelderige boomgaarden in bedijkte, beboomde poldertjes. Fruitteelt is een eeuwenoude cultuur, kleinschalig begonnen in kloostertuinen en op boerenerven. Begin 20e eeuw ontstond de grootschalige commerciële teelt, waarbij ook hoogstam vervangen werd door laagstam. De meeste fruitteelt van Nederland vinden we in Gelderland en Zeeland, waarbij gemeente Borsele, waar deze streek onder valt, per hectare het meeste fruit heeft. Kom dus in april genieten van de bloesems en in het najaar van het fruit!

2 DE ZEEUWSE BETUWE

Aan het eind op de Ovezandse weg even **RA** en meteen **LA**, weer Oudelandse Polderdijk. Bij 1^e weg links kun je meteen **LA**, Tolhoekweg. De route gaat **RD** voor een mooi rondje Stormhoekpolder: Na 1 km. de 1^e weg **RA**, Kruipuitsedijk en 1^e weg **LA**, Stormpolderdijk. Dan 1^e afslag **LA**, halfverhard pad, blijft Stormpolderdijk. Aan het eind (KP 71) **LA** (Noordpolderdijk). Op de splitsing (KP 77) **RD**, Oudelandsepolderdijk. Dan de 2^e weg **RA**, Tolhoekweg. Aan het eind van de Tolhoekweg, bij de Zwinweg, **RA** via een overstapje de grasdijk op (Natuurmonumenten). Je passeert enkele schapenhekken. Aan het eind (KP 73) **LA** (Visserdijk). Op driesprong met Hooglandsedijk (KP 74) **RD**, Papotweg. Op kruising met Zwinweg **RD**, de doodlopende Papotweg in.

3 ELLEWOUTSDIJK

Aan het eind (KP 13) ga je via trap de grasdijk op en **RA**. Aan het eind van de grasdijk **RA** de weg op. Je volgt deze langs de camping, je passeert gemaal Hellewoud en loopt om de spui om heen Ellewoutsdijk in (Hellewoudstraat). Bij het Van Hattumhuis **LA** de Markt oversteken en **RD** de Dijkstraat in. Na de steenen brug **LA** en vóór de dijk **RA** langs slagboom naar 'Inlaag 1887'. Daarna klim je de zeedijk op en gaat bovenaan **LA**, zee rechts. *Hier ligt onder de zeespiegel de tunnel naar Terneuzen.* Vanaf de parkeerplaats met bushalte (afkorting route) en infobord over dijkverzwaring, loop je naar beneden langs het Fort. Dan via de trap de dijk weer op en bovenaan **LA**.

FORT ELLEWOUTSDIJK

Dit imposante fort werd in 1835 gebouwd om, samen met de versterking bij Terneuzen, de scheepvaartroute over de Westerschelde naar Antwerpen

te controleren. De zeedijk ervoor was toen heel laag om een goed geschutsveld te hebben. Uit voorzorg werd de inlaagdijk aangelegd. In 1839 sloten Nederland en België het Verdrag van Londen en nam de noodzaak van het fort af. In WO II deed het dienst als gevangenis. Sinds 1981 is het in beheer bij Natuurmonumenten. In 2011 is de restauratie afgerond en het is nu soms te bezoeken. Ook zijn er af en toe culturele evenementen.

4 WESTERSCHELDE

Bij slagboom **RD**, de toegangsweg naar jachthaven schuin oversteken en bij weer een slagboom **RD**. Je volgt nu het halfverharde buitendijkse pad ongeveer 4 kilometer. Je passeert enkele schapenhekken, er overheen klimmen aan de scharnierkant. Ter hoogte van dijkpaal 430 ga je **LA** via de schuine asfaltopgang de dijk over, langs slagboom.

Hier **LA**, Vijfzoodijk. Aan het eind **RA**, Everingse Binnendijk, wordt Everingseweg. Je loopt Oudelande in en gaat na De Koffietuin op de driesprong (KP 82) **RA** (Wilhelminastraat), richting kerk en bushalte.

BUITENDIJKS

De oevers van de Westerschelde bestaan van nature uit schorren, zoals hier. Zij zijn, naast als natuurgebied, ook van belang voor de kustverdediging. Ze dempen de kracht van de golven. De schorren kalven hierdoor af, maar groeien ook weer aan. Zolang dit in evenwicht is gaat het goed. Echter, verdieping van vaargeulen, grotere golfslag door alsmaar grotere schepen en de zeespiegelrijzing doen de balans doorslaan naar teveel afkalving, met alle gevolgen van dien. Ook zijn er

veel schorren ingepolderd. Pioniersplanten op het slik zijn zoutwaterplanten als zeekraal en Engels slijkgras. Bij meer opslibbing komen daarbij schorrenplanten als kweldergras, zeeaster, lamsoor en op hoge brakke delen zelfs riet.

SCHOUWEN-DUIVELAND

Aan de westkant van Schouwen was 5000 jaar geleden al bewoning op een hoge duinrand. Deze nederzetting verdween na 1000 jaar onder stuifzand. Ook van latere bewoning zijn sporen bewaard gebleven. Zo getuigt de ringwalburg bij Burgh van de Vikingdreiging in de vroege Middeleeuwen. Rond 1400 waren er vier eilanden, waarvan de grootsten, Schouwen en Duiveland, gescheiden werden door zeearm de Gouwe, toen een belangrijke vaarweg tussen Holland en Vlaanderen. Zierikzee en Bruinisse werden daardoor welvarende stadjes. Halverwege de 18e eeuw trad verval in. Door alle eeuwen heen waren er inpolderingen, dijkdoorbraken, dijkvallen en dorpen die verdronken.

De stormvloed in 1953 drukte een dramatisch stempel op Duiveland; het Watersnoodmuseum bij Ouwkerk laat dit op aansprekende wijze zien. Na deze ramp werden Zierikzee gerestaureerd en dorpen herbouwd. De brede duinen in het westen (de Kop van Schouwen), zijn vanaf 1920 aangeplant met bos. In combinatie met de open duinen en brede stranden zijn het prachtige natuur- en wandelgebieden. In het binnenland werden eind vorige eeuw polders omgevormd tot natte, zilte natuurgebieden. Deze werden, in combinatie met het Nationaal Park Oosterschelde, belangrijke (trek) vogelgebieden.

De Deltawerken hebben, behalve veiligheid, ook gezorgd voor ontsluiting van de eilanden. De Oosterscheldekering is, als waterstaatkundig wonder, wereldberoemd!

13 BURGH-HAAMSTEDE

LENGTE

19 km

START EN EINDPUNT

Parkeerplaats Leliëndaleweg,
Burgh-Haamstede

OPENBAAR VERVOER

Bus 133 vanaf Middelburg en Oude
Tonge, halte Burghseweg

PARKEREN

Leliëndaleweg Burgh Haamstede,
gratis

HONDEN

Toegestaan

ETEN & DRINKEN

In de Soete Suikerbol
www.bakkerijindesoetesuikerbol.nl,
0111 - 651321

Bakker Sonnemans
[www.burgh-haamstede.nu/
bakkerij-sonnemans](http://www.burgh-haamstede.nu/bakkerij-sonnemans), 0111 - 651429

Cafetaria Verhage
www.verhage.nu, 0111 - 653179

Pannekoekenmolen De Graanhalm
www.pannekoekenmolen.nl
0111 - 652415

De Strandloper
www.strandpaviljoendebuurman.nl
06 - 13506326

Haamstede: diverse

TIPS

**Museum Burghse Schoole en
Klapbanke**, Kerkstraat 3,
www.burghseschoole.nl

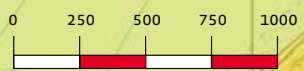

Kunstschouw, juni www.kunstschouw.nl

A wide-angle photograph of a coastal dune landscape. The foreground shows a sandy dune with sparse, low-lying green vegetation. A small, dark tree is visible on the right side. The middle ground is a vast, flat expanse of sand and dunes, leading towards a line of trees and a small building in the distance. The sky is bright and overcast.

De Kop van Schouwen

Deze route loopt door een prachtig breed duingebied, door bos, over blonde duintoppen, langs de zee en door mooie plaatsjes. Je start in Burgh op de ringwalburg. Na het charmante kerkplein kom je al snel in de open Zeepeduinen, beheerd door Natuurmonumenten. Bij de uitkijktoren kun je kiezen, afhankelijk van het broedseizoen, voor het mooie bos met duinmeertjes of de dynamische Meeuwenduinen. Je komt uit bij de zee met de brede, stille stranden en loopt daarna beschut door het struweel van de Verklikkerduinen. In Haamstede is, behalve aantrekkelijke horeca, ook een fraai slot te bewonderen.

© TOPOGRAFISCHE DIENST

BURGH-HAAMSTEDE

Vanaf de bushalte loop je richting de fietsenwinkel en daar **LA** het parkeerterrein op.

1 BURGH

START Je verlaat de parkeerplaats achter in de hoek via houten hekjes en gaat **RA** (Leliëndaleweg). Na de slagboom **RA** via het houten pad de ringwalburg op.

In het midden (KP 43) **RA** (Hooge Burgh). Aan eind **LA**, voor een rondje rond de kerk, over de met perenbomen beplante Burghse Ring, tot je weer uitkomt in de Kerkstraat. Even **RA** is Museum met expo over de ringwalburg en infopunt Klapbanke. Nu **LA** en 1^e **LA**, Duinwegje. Je passeert Noorse geschenkhuisen van na de Watersnood 1953. Op splitsing **LA** langs afrastering (KP 44). Wat verder **RA** door houten klaphek (KP 45), de Zeepeduinen in.

BURGH EN HAAMSTEDE

Het ringdorp Burgh ligt naast de gerestaureerde Karolingische ringwalburg uit de 9^e eeuw.

Deze diende om de bevolking te beschermen tegen plunderende Vikingen. Het kerkplein is omzoomd met perenbomen. De oogst wordt al 145 jaar per boom per opbod verkocht; de opbrengst is voor een Burghs doel. Ook Haamstede is een ringdorp rond een kerk. Naast de met fraaie kastanjabomen beplante hoofdstraat ligt het middeleeuwse Slot Haamstede met omliggende gracht en Slotbos. Kasteel en bos zijn privébezit en soms deels te bezoeken.

2 ZEEPEDUINEN

Je volgt de groen-witte markering over een half begroeid breed zandpad door open duin. Op een splitsing

met twee routepalen ga je de witte paalkoppen volgen en gele pijlen richting KP 61. Na een stalen klaphek kom je bij een betonpad (KP 61). **RD**, de bospaden negeren. Je passeert fietsenrekken en een slagboom, het asfalt wordt een oplopende klinkerweg. Bij de uitkijktoren kun je kiezen, afhankelijk van het broedseizoen en je voorkeur voor een pittige route door open duingebied (3A) of meer beschut door het bos (3B).

ZEEPE-, MEEUWEN- EN VERKLIKKERDUINEN

De kop van Schouwen heeft uitgestrekte bos- en duingebieden. De Zeepeduinen zijn open binnenduinen met duingrasland en natte valleien. Om ze open te houden eten zo'n 100 shetlandpony's alle jonge opschot weg. De Meeuwenduinen bij de zee bestaan uit glooiende, dynamisch stuivende zandvlakten met hoge

toppen en diepe valleien. Het gebied is afgesloten in het broedseizoen. In het noordwesten liggen de Verklikkerduinen. Deze groeien nog steeds aan, goed te zien aan de miniduintjes aan de voet van het duin. Hiervoor ligt het immens brede Verklikkerstrand met zijn gevaarlijke zandbanken.

3 A. VAN 15 JULI – 15 MAART: DUINROUTE

Vóór de uitkijktoren (KP 60) **RA** het zandpad op. Op kruising **RD**, afdaling vervolgen. Bij picknickbank **RD** breed zandpad op, bocht naar links aanhouden (gele pijlen volgen). Op splitsing **RD**, zandpad. Dan daal je af door mul zand. Door klaphek **RA** de Meeuwenduinen in.

Je gaat nu de markering groene pijlen op oranje bordjes volgen. Het is een pittige route van 3 km. door mul zand over toppen en door valleien, met weidse uitzichten. Aan het eind bij verhard pad (KP 21) **LA** naar duinovergang. Rechts zie je de vuurtoren van Haamstede. Op het strand **RA**, 1 km. tot strandtent De Strandloper.

BOSWACHTERIJ WESTENSCHOUWEN

Dit bosgebied is het grootste van Zeeland. Het is in 1920 aangeplant met Oostenrijkse en Corsicaanse dennen om het duinzand vast te houden. Vanaf 1970 heeft Staatsbosbeheer er loofbomen als eik, berk, abeel en balsempopulier aan toegevoegd. Het is uitgegroeid tot een rijk natuurgebied. Er broeden

haviken en buizerds, vele zangvogels, spechten en fazanten. In het najaar zijn er duizenden paddenstoelen. Dit is tevens een waterwingebied. Aanvankelijk pompte men het grondwater op, maar nu wordt aangevoerd water uit het Haringvliet gezuiverd door het duinzand.

3 B. VAN 15 MAART – 15 JULI (BROEDSEIZOEN): BOSROUTE

Vóór de uitkijktoren **LA** het zandpad op. Zijpaden negeren, gele pijlen volgen.

Op driesprong **LA**. Je ziet rechts beneden een duinmeer. Bij splitsing **RD** de zandweg omhoog op. Na afdaling komt er een tegelpad bij. Bij splitsing (met watermeters en bank) het tegelpad blijven volgen, afslagen links negeren. Op splitsing, bij Corsicaanse-Den-tegel, ga je het onverharde pad rechts op.

Aan het eind, bij het meer (KP 50) **RA** richting zwart huisje. Bij richtingaanwijzer **RD** richting Strand. Via een mul zandpad ga je het duin over, afslagen negeren.

Op het strand **RA**, 4 km tot strandtent De Strandloper.

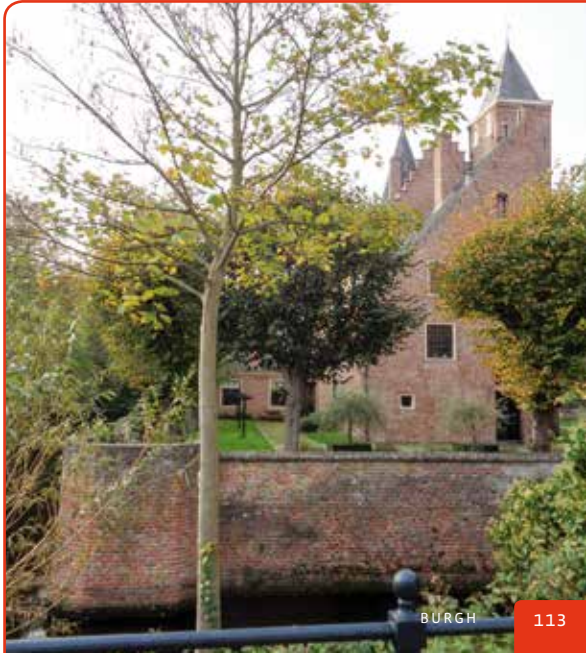
4 DUIN HAAMSTEDE

Bij De Strandloper ga je het duin over. Over de top, na een bank, bij een elektriciteitskastje, ga je **LA** een smal duinpad in. Je volgt dit fraaie pad tussen gevarieerd duinstruweel, zo'n 2 km. Je passeert een stalen hek, gaat aan eind op betonpad **LA** en na 20 m. **RA**, duinpad. Bij volgend betonpad (KP 90) **LA**. Op het strand **RA**, zo'n 1,5 km. Naar mate je verder komt zie je, in de ronding van de kop van het eiland, zee en duin zich van elkaar verwijderen. Je kijkt uit over de voordelta, met een dynamiek van aan- en afkalvende zandbanken, drijfzand en duinvorming. Bij het 2^e waarschuwbord 'Gevaarlijke zandbank' rechts aanhouden, tussen witte paalkoppen. Je loopt tussen miniduintjes over een weidse strandvlakte. De duinvoet aanhouden, tot je ineens rechts de brede duinovergang ontwaart. Je gaat daar het duin over (met uitzicht de Kop rond) en **RD** het betonpad volgen. Wat verder loop je tussen campings door. Na een slagboom ga je **RD**, Maireweg. Na een volgende slagboom bij rotonde, **RD** de fietsweg op.

5 HAAMSTEDE

Aan het eind, bij bebouwde kom **LA** (J.J. Boeyesweg). Na 1 km., aan het eind, **RA** (Vroonweg). Aan het eind de grote weg (Kloosterweg) oversteken en **LA** het voetpad opgaan. Aan het eind **RA** Haamstede in en gaat **RD** door de hoofdstraat, richting kerk. Net voor de kerk passeer je Slot Haamstede. (Afkorting: bushalte bij de kerk) Net na het Slot (KP 47) ga je een smal pad naast de slotmuur in. Je loopt langs de afrastering, volgt de slotgracht met de bocht mee tot bij een houten schutting. Daar **LA** en bij de weg **RA** (Weststraat). Bij Pannekoekenmolen (KP 42) **LA**, na de molen een parkeerplaats over en aan het eind **RA** naar het startpunt.

THOLEN EN SINT PHILIPS LAND

De schiereilanden Tholen en Sint Philipsland zijn gebieden met rust en ruimte in overvloed! Beide liggen tussen wateren als Oosterschelde, Krabbenkreek, Krammer, Schelde-Rijnkanaal en Zoommeer, met de bijbehorende bruggen, dammen en sluizen, op de grens van zout en zoet. Het veer Anna Jacobapolder-Zijpe is sinds 1988 uit de vaart, op het zomerpontje voor fietsers en voetgangers na.

Tholen is ontstaan uit 5 eilandjes die in de loop van de tijd aan elkaar zijn gegroeid. Rond 1500 kreeg het door inpolderingen zijn huidige vorm. Het stadje Tholen ontwikkelde zich in de 13^e eeuw tot een welvarende handelsstad dankzij de tol die werd geheven op de Eendracht, de verbinding tussen de Antwerpen en Dordrecht.

In de 80-jarige oorlog werden de vestingwallen aangelegd. Na de ondergang van de welvarende stad Reimerswaal in 1631 werd de bevolking uitgebreid met vele vluchtelingen uit dat gebied. Zij ontwikkelden de mosselvisserij, inmiddels verdwenen. In de 19e eeuw was er een bloeiende meekrapcultuur. Nu zorgt het kweken van bloemzaad 's zomers voor kleurrijke velden. In WO II werd het eiland door de Duitsers onder water gezet. Daarna is het functioneel herverkaveld tot een strak polderlandschap.

Rondom Sint-Philipsland liggen vele schorren en slikken, gespaard gebleven van indijking. Aan de noordkant ligt de laatste buitendijkse veedrinkput van Zeeland, een hollestelle.

16 THOLEN

LENGTE

13 km

START EN EINDPUNT

Tholen, Contre Escarpe

OPENBAAR VERVOER

Bushalte Terreplein, Tholen
(bus 108 vanaf Bergen op Zoom)

PARKEREN

Contre Escarpe, gratis

HONDEN

Verboden

AANBEVOLEN HORECA

Tholen stad: **Hof van Holland**
www.restauranthofvanholland.nl,
0166 - 602590

Kaeswienkeltje
www.kaeswienkeltje.nl, 0166 - 603018

Hart van Tholen
www.hartvantholen.nl, 0166 - 604845

Lieflijk stadje aan levendig water

Het rustige stadje Tholen kent vele sporen van een welvarend verleden en is zeker niet ingeslapen. De moderne tijd vaart voorbij via de binnenvaartschepen op het Schelde-Rijnkanaal.

Na een verkenning van het centrum ga je de stervormige, groene vestingwallen met twee mooie stellingmolens op. Na natuurgebiedje Alteklein volg je de dijk langs het Schelde-Rijnkanaal en het Zoommeer met zicht op de Oesterdam. Je komt door het verrassende gehuchtje Oudeland en het Stadsbos. Langs de haven bereik je het stadscentrum weer, waar de gezellige horeca je meestal alle dagen van de week verwelkomt!

Vanaf bushalte

Vanaf de bushalte ga je richting centrum. Op rotonde **LA** (Bastion) en **RD** tot P aan Contre Escarpe bij de haven. **RD** over de parkeerplaats.

1 STAD EN BOLWERKEN

START Vanaf de parkeerplaats loop je naar het water. Daar ga je **RA**, langs Havenkantoor en de brede trap op. Beneden aan de trap **RD** langs horeca en een voormalig bankgebouw (Brugstraat). Aan het eind loop je tegen de fraaie gevel van het oude stadhuis aan, hier **LA** (Hoogstraat). Je passeert op nr. 13-15 een patriciërshuis uit 1790, waar ook Napoleon heeft overnacht. Even verder zie het voormalige postkantoor, nu woonhuis. Dan 1° **RA** (Stoofstraat), met De Twee Stoven onder de dubbele trapgevel. Je komt uit op de Markt en steekt deze **RA** over, langs de uit 1760 daterende pomp. Links van de travaille ga je **RD** het voetpad in richting Grote Kerk (Kerkplein). Voor de kerk **LA**, voetpad. Je komt

THOLEN STAD

Je passeert diverse panden uit de 17^e eeuw. Het voormalige stadhuis dateert van eind 15^e eeuw. Het is ontworpen door Andries Keldermans, een telg uit de familie die ook de befaamde stadhuizen van Middelburg en Veere op zijn naam heeft staan. In Tholen stonden echter nooit beelden van adellijke dames en heren in de nissen. In de Stoofstraat herinnert De Twee Stoven aan de meekrapcultuur, die veel welvaart bracht. De wortels werden te drogen gelegd in meestoven om er daarna de rode kleurstof uit te winnen. Aan de Markt overheerst de Grote of Onze-Lieve-Vrouwekerk. De fundamenteën stammen uit de 13^e eeuw en herbergen 21 mummies van een 17^e eeuwse invloedrijke familie.

uit op een driehoekig parkeerterreintje en gaat **RA**. Bij huisnr. 15 **RD** (Regentessestraat) met de bocht mee. Aan het eind **LA** (Molenvlietstraat). Bij nr. 56 ga je **LA** het bolwerk op en gaat dit volgen, water rechts, afslagen negeren. Bij de hoge witte molen houd je het pad langs het water aan. De straat oversteken en het pad vervolgen. Op de splitsing links aanhouden, langs molen De Verwachting. Pad rechts aanhouden en het bruggetje overgaan. Bij de dijk **RA** schuin omhoog. Bovenaan **RA** en even verder links de grasdijk op.

2 DIJKEN EN POLDERS

Na passage van het gemaal De Eendracht en KP 86 ga je links, door het gras, de dijk af naar het smalle pad door het bosje (natuurgebied Alteklein, zie www.natutholen.nl) en volgt dit via de markering. Zijpaadjes negeren en open stuk **RD** oversteken. Na passage van het tweede infobord ga je de dijk weer op. Je daalt meteen af via de trap naar de (Mosselhoekse)weg. Deze **RD** opgaan met de bocht mee volgen. Vóór de dijk de kruising oversteken, Deurlooweg (KP 85). *Rechts ligt een veedrinkput.* Bovenop de dijk **LA**, via overstapje de grasdijk op, langs de boerderij. Aan het eind, na het overstapje (*rechts in de sloot is een zoetwaterinlaat*), ga je **RA** de dijk langs het Schelde-Rijnkanaal op, water links. Je volgt deze zo'n 3 km, met de bocht mee, tot een komvormige inham. Je kunt ook kiezen voor het pad buiten- of binnendijks. Bij de inham en KP 83 ga je de dijk over en volgt de Kortendijk. De versprongen kruising oversteken (KP 84) en **RD**, Oudelandsedijk. Eerste afslag **LA**, bij infobord Oudeland en het lusje rondom dit gehuchtje nemen. Je passeert de hoog gelegen sfeervolle oude begraafplaats. Aan het eind ga je **LA**, verder langs de Oudelandsedijk.

OUDELAND

Al in de 12^e eeuw lag hier een hooggelegen dorp, genaamd Schakerloo. Deze ambachtsheerlijkheid bestond uit een ring van huizen en boerderijen, een kerk, een hoog gelegen begraafplaats, een getijdemolen en een veedrinkplaats. Deze zijn deels

nog te herkennen. Deze oudste parochie van de eilandengroep Tholen behoorde tot het bisdom Luik. Er werd hier tol geheven voor passage over de Striene, totdat in de 13^e eeuw de Eendracht de nieuwe vaarweg werd. Toen ging Tholen de tol-gelden innen... What's in a name...

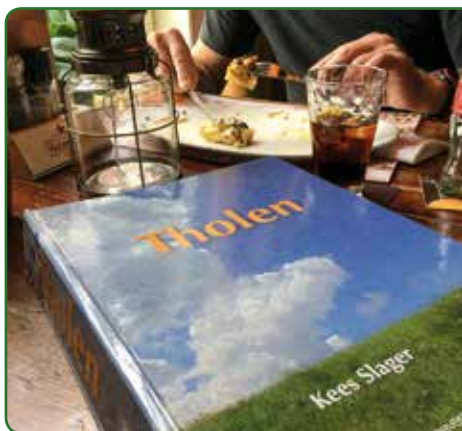
ZOET WATER IN ZEELAND

Hier op de grens met Brabant stroomt zoet water. Het zoute Oosterscheldewater wordt sinds 1986 tegengehouden door de Oesterdam. Hierdoor verdwenen visserij en schelpdierteelt, maar de landbouw heeft er baat bij: in droge tijden wordt er water ingelaten. Plannen ter verzilting vinden dan ook weinig bijval bij de boeren.

Het Schelde-Rijnkanaal, gegraven door de vroegere Eendracht, is een open verbinding tussen Zoommeer en Volkerak. Het dient behalve als vaarweg ook als waterberging van rivierwater als dit vanwege een gesloten stormvloedkering niet geloosd kan worden. In de haven van Tholen is daarom in 2017 een kering aangelegd die gesloten kan worden bij te hoge waterstanden.

3 STADSBOS

Je neemt de 1e weg **RA**, Zwarteweg. Zo'n 100 m. na de mooie boerenwoning ga je bij de houten slagboom **LA** het Stadsbos in en volgt de markering: **RD** en bij het kanaal **RA**. Je volgt het pad, komt over een veld, langs een ronde poel en via een dam over een brede sloot. **RD** aanhouden en bij de slagboom het bosje verlaten. Op de (Gemaal)weg ga je **LA** en passeert een oud en een nieuw gemaal. Je neemt rechts de trap de dijk op en gaat bovenaan **LA**. Je volgt de dijk richting het stadje tot je weer uitkomt bij de horeca. Even verder om de bocht is de parkeerplaats. Voor bushalte daar **RD** naar de rotonde en dan **RA**.

ONTDEK NEDERLAND

met meer dan 1000 wandelkaarten

- Natuur-, stads- en GPS-wandelingen
- Uitgebreide routebeschrijvingen
- GPS-tracks
- Wandelkaarten
- Ook beschikbaar in wandelapp

Meld je aan voor een abonnement!

WandelZoekpagina

WWW.WANDELZOEKPAGINA.NL

ANDERE STREKEN VAN GEGARANDEERD ONREGELMATIG

Samen met de eerder verschenen bundel 'Walcherse wandelingen' van dezelfde auteurs kan de wandelaar met deze wandelgids zijn hart ophalen in Zeeland. Voor wie Zeeland niet groot genoeg is kun je terecht in de webshop van de uitgeverij of bij de betere boekhandel voor heel veel ander Nederlands wandelplezier. Van Brabant tot Twente en van het topje van Noord-Holland tot diep in Zuid-Limburg: er is altijd wel een wandelgids die je op verrassende plekken brengt ...

www.gegarandeerdonregelmatig.nl

Samenstellers Els, Aagje en Hans

Zwerven door Zeeland ... geeft visioenen van rust en ruimte, weids platteland en lange boomdijken, brede stranden en blonde duinen, schorren en slikken, lieflijke dorpen en monumentale stadjes met een bewogen verleden en een dynamisch heden. Je kunt dit alles ervaren tijdens deze 17 afwisselende wandelingen van 12 tot 26 km, zoveel mogelijk van-de-weg-af. Samen geven ze een goed beeld van de veelzijdigheid van Zeeland. De samenstellers Els van den Kerkhof, Aagje Feldbrugge en Hans Corbijn belichten alle Zeeuwse aspecten. Het gaat over de eeuwige strijd tegen het water met daarnaast het voordeel van ligging aan zee: handel en visserij. Over waar een klein land groot in is: de wereldberoemde Oosterscheldekering. Over bedijkte, vruchtbare polders met landbouw en fruitteelt. Over bijzondere natuur in een delta op de grens van zout en zoet. En natuurlijk over de zilte zaligheden...

**Grensoverschrijdend
wandelplezier!**

9 789078 641810